

TIPOLOGII CURATORIALE ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC: RESURSE, STRATEGII ȘI MEDIERE CULTURALĂ

Cristiana Ursacheⁱ

Abstract:

This article analyzes the specifics of curatorial practices within the recent Romanian cultural context. It explores the challenges faced by curators in Romania, considering the available resources and institutional frameworks. Moreover, through case studies, the article examines the innovative strategies adopted by curators to overcome these challenges, focusing on exhibition design solutions and cultural mediation.

Throughout the article, the tensions between the democratization of cultural access and the preservation of artistic integrity, especially in the face of economic constraints, are highlighted. The study presents various examples of best practices and curatorial initiatives in Romania that manage to utilize existing resources and create contexts for dialogue, emphasizing the use of alternative spaces, the development of international partnerships, and the active involvement of local communities in the processes of creating and exhibiting contemporary art. The Romanian space proves to be fertile ground for developing curatorial strategies adapted to the local specificities while also contributing significantly to the international landscape of contemporary curatorial practices.

Rezumat:

Acest articol analizează specificul practicilor curatoriale în contextul cultural românesc recent. Sunt explorate provocările întâmpinate de

ⁱ Doctorand la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași și curator la Galeria Artep Iași.

curatorii din România având în vedere resursele și cadrele instituționale. Totodată, sunt examinate prin studii de caz strategiile inovative pe care curatorii le adoptă pentru a depăși aceste provocări, axându-se pe soluții de design expozițional și de mediere culturală. Pe parcursul articolului, sunt evidențiate tensiunile dintre democratizarea accesului la cultură și menținerea integrității artistice, mai ales în fața unor constrângeri economice. Studiul prezintă diverse exemple de bune practici și inițiative curatoriale din România, care reușesc să valorifice resursele existente și să creeze contexte de dialog, punând accent pe utilizarea spațiilor alternative, dezvoltarea parteneriatelor internaționale și implicarea activă a comunităților locale în procesele de creație și expunere a artei contemporane. Spațiul românesc reprezintă un teren fertil pentru dezvoltarea unor strategii curatoriale adaptate specificului local, oferind totodată o contribuție valoroasă la peisajul internațional al practicilor curatoriale contemporane.

Keywords:

Keywords: curatorship, cultural mediation, Romanian cultural space, cultural resources

Cuvinte cheie:

curatoriat, mediere culturală, spațiul cultural românesc, resurse culturale

Propunerile din acest articol răspund simultan nevoii de a studia practicile unor curatori preocupați de contextul actual general și în egală măsură, necesității de mediere culturală. În vederea unei reflecții aprofundate asupra eticii profesionale, a responsabilităților asumate de curator și mediatorul cultural, precum și asupra structurilor instituționale care au susținut dezvoltarea sistemului artistic în ultimele două decenii, este imperativă o abordare obiectivă, analitică și cuprinzătoare a practicilor curatoriale din spațiul românesc, a strategiilor utilizate și a dinamicii procesului de mediere culturală.

În exemplele date am în vedere studii de caz care analizează rolul curatorului în raport cu ceilalți agenți ai scenei artistice care contribuie la modelarea discursului despre artă (artistul, criticul, istoricul de artă, galeristul, muzeograful, mediatorul cultural etc.). Este necesară cartografierea practicilor curatoriale în context românesc

pentru o încadrare globală dar și pentru identificarea elementelor autohtone, unice ale practicilor curatoriale situate într-o analiză istoriografică. Curatorul a devenit în ultimii douăzeci de ani nu doar promotorul unui *gust* care poate susține și promova arta, ci și cel care scrie în timp real istoria artei prin istoria expozițiilor.

Am ales această subiect pornind de la curiozitatea personală și profesională de a lămuri nu doar istoria acestui domeniu tot mai vast, ci și pentru a putea proiecta posibilități de lucru în corelație cu necesitățile dezvoltării culturale a artelor vizuale. Se problematizează eșecul curatorului și disoluția unui model care astăzi nu mai poate funcționa - *The End of The Curator*.¹ Se înaintează ipoteze conform cărora viitorul curatoriatului stă sub semnul reformulării sale totale. Este studiată necesitatea modificării structurale a instituțiilor muzeale și se caută modele alternative. În acest context, evenimentele expoziționale pe care le-am invocat pe parcursul articolului reflectă faptul că sarcinile pe care le are curatorul sunt marcate permanent de factori culturali, sociali, politici, și nu în ultimul rând de presiunea de a produce rezultate cuantificabile imediat într-un sistem lent și capitalist.

Sunt evidențiați factorii care inevitabil afectează și influențează receptarea unui spațiu geografic marginal într-o arenă complexă în interese, tendințe și direcții curatoriale. Privind expoziția (și) ca pe o capsulă a timpului care se consumă rapid ca experiență, rămânând în urmă un material documentar supus, la rândul lui, unor inevitabile deformări, consider că scrierea unei analize istoriografice a practicilor curatoriale trebuie filtrată printr-o conștiință critică în măsură să reflecte punctele de intersecție între local și internațional, periferie și centru, într-un mod asumat și clar. Definirea curatoriatului pornește de la tangențele sale cu alte profesii, de la tensiunile instituționale care au determinat noi abordări și de la „turnurile” și reevaluările frecvente.

Astfel, când Paul O’Neil scrie în textul devenit canonic despre „cotitura curatorială”², pune pe seama gestului curatorial ruptura față de felul în care a fost înțeleasă și practică critica de artă în descendența modernismului. Momentul coincide cu cel în care spațiul expozițional a căpătat un substrat critic în sine, spre deosebire de analiza concentrată asupra lucrărilor de artă ca obiecte autonome. În lucrarea lui Paul O’Neill, se încearcă un exercițiu intelectual-curatorial-performativ și introduce noțiunea de evadare ca transformare, eliberare și deplasare. Teoreticianul devine (și) curator, făcând pasul de la masa de scris la spațiul expoziției iar pe de altă parte, se întrevăd două „fațete” ale curatoriatului: demersul

¹ Corina Oprea, *The End of The Curator on Curatorial Acts as Collective Production of Knowledge*, LUSA, Loughborough, 2017.

² Paul O’Neil, *Curating and the Educational Turn*, De Appel Arts Centre, Londra, 2010.

tematic/conceptual transpus într-un parcurs vizual și cel centrat pe biografia artistică, a unui singur artist/autor.

După cum Ruxandra Demetrescu mărturisește în revista *Arta*: „Cred că a discuta azi despre curatoriat – și despre termenii conecși (curatorial, curator, a curatoria) – presupune inevitabil o dimensiune retrospectivă. Istoria <<disciplinei>> curatoriale, de la Harald Szeemann la Okwui Enwezor, dezvăluie o realitate irefutabilă: curatorul a devenit un personaj hegemonic pe scena artei contemporane, iar curatoriatul o ocupație/instanță decisivă a lumilor artelor.”³

Creșterea gradului de urbanizare a avut drept consecință o intensificare a producției practicei artistice și a practicei curatoriale de a crea legături pe baza intersubiectivității și a elaborării colective a (con)sensului cultural. Fiind pretextul producerii unei sociabilități specifice prin oferirea oportunității de a deschide o conversație imediată în prezența imaginii, artele vizuale se caracterizează prin puterea de a provoca empatie și de a permite împărtășirea emoțiilor și reflecțiilor participanților.

Reconsiderând locul lucrărilor de artă în cadrul sistemului economic ori material, care guvernează societatea contemporană, teoreticianul francez Nicolas Bourriaud afirmă că lucrarea artistică ar reprezenta un interstițiu social, preluând conceptul de interstițiu din lucrările lui Marx unde acesta avea funcția de a descrie comunitățile negustorești care eludau utilizarea mecanismelor de exercitare a economiei capitaliste, în particular a legii profitului, prin troc ori aplicarea unor tipuri autarhice de producție.⁴ Bourriaud sugerează faptul că arta rămâne un domeniu expus unui comerț simbolic al sensurilor care ar trebui judecat pe baza unor criterii estetice prin analizarea coerenței formei sale, a valorii simbolice a „lumii” pe care o sugerează și a imaginii relațiilor umane reflectate de acest domeniu.⁵

Arta ca domeniu precum și practica artistică au suferit modificări substanțiale, mai ales în ultimii 20 de ani atât datorită factorilor politici, sociali și economici cât și prin prisma evoluției tehnologiei care acaparează un teren tot mai vast în practica artistică. La nivel global, practica curatorială a cunoscut un val de noutate și o eferescență ce deja este consemnată în studiile mai multor curatori internaționali mai ales din includearea AI în practica artistică. Cercetarea despre practica artistică și practica curatorială reprezintă un domeniu de interes soldat cu

³ *Revista ARTA*, #44-45/2020, *Curatoriul astăzi*, Editor Magda Cârneli, București, p. 8.

⁴ Nicolas Bourriaud, *Relational Aesthetics*, tradus de Simon Pleasance & Fronza Woods cu participarea lui Mathieu Copeland, Les presses du réel, 2002.

⁵ *Ibidem*, pp. 16-18.

volume consistente despre cum se desfășoară și evoluează artele vizuale în anumite spații al lumii.

Paul O Neill, Patrick Flores, Adrian Notz, Övül Ö. Durmusoglu și Joanna Warsza, ori Sebastian Cichocki dintre curatorii internaționali, dar și Liviana Dan, Ileana Pintilie, Apparatus 22, Anca Mihuleț, Flaviu Rogoan, Iris Ordean dintre curatorii români, sunt doar câțiva dintre cei ce discută despre rolul curatoriat astăzi, ca un promotor de evenimente vizuale și culturale, ca un catalizator și mediator al proceselor expoziționale și instituționale legate de producerea și difuzarea artei în plan local și global, ca un vector de putere simbolică, ideologică și chiar financiară în realitatea capitalistă și postcapitalistă din prezent.

În ansamblu, istoriografia curatoriatului artistic ne ajută să înțelegem evoluția, influența și semnificația practicilor curatoriale în lumea artei și a culturii contemporane. Practicile curatoriale din România au cunoscut o dezvoltare semnificativă în ultimii 20 de ani, reflectând transformările culturale și sociale din țară. La începutul anilor 2000 practicile curatoriale au început să se diversifice. Expozițiile și proiectele curatoriale au început să fie tot mai numeroase, iar noile generații de curatori au început să exploreze diverse abordări prin expoziții, proiecte și publicații. În deceniul următor, practicile curatoriale din România au cunoscut o internaționalizare semnificativă, fiind corelate cu momentul în care România a intrat în Uniunea Europeană și a trecut de criza economică. Curatorii români au început să coopereze cu instituții și artiști din străinătate frecvent, aducând noi perspective și resurse în peisajul artistic românesc. Expozițiile internaționale au devenit evenimente majore în calendarul artistic din România, atrăgând atenția asupra artei contemporane românești într-un context global.

Provocările pentru practicile curatoriale din România includ finanțarea limitată, accesul la spații adecvate pentru expoziții și sprijinul instituțional. De asemenea, există nevoia de dezvoltare a infrastructurii culturale pentru a susține practicile curatoriale în continuă evoluție. În plus, contextual politic și social poate influența în mod semnificativ modul în care se desfășoară practicile curatoriale și subliniază importanța independenței curatorilor în fața presiunilor politice. Cu toate aceste provocări, există numeroase oportunități pentru practicile curatoriale în România. Creșterea interesului pentru arta contemporană și pentru cultura urbană poate deschide noi căi de colaborare și finanțare. Dezvoltarea unei infrastructuri culturale mai puternice și a unei colaborări strânse între instituții culturale, artiști și curatori poate susține practicile curatoriale în viitor.

În contextul globalizării, artele vizuale sunt o platformă importantă de expresie, dialog cultural și explorare a diversității umane. Curatoriul în artele vizuale a devenit un domeniu crucial pentru gestionarea și interpretarea acestei

diversități. Un exemplu relevant al acestui articol este cel al curatoriatului transnațional care explorează modul în care curatoriatul influențează artele vizuale în era globalizării. Curatoriatul transnațional se referă la practica curatorilor de a crea și de a organiza expoziții sau evenimente artistice care traversează granițele naționale și culturale. Acesta implică colaborări între curatorii din diferite țări, artiști din diverse contexte culturale și expoziții care au un caracter internațional sau global. Globalizarea a schimbat radical modul în care arta este produsă, distribuită și consumată. Însă care este diferența între curatoriatul internațional și cel transnațional? Curatoriatul transnațional și cel internațional sunt concepte similare, dar diferă prin nuanțe specifice legate de abordare, scop și context. Curatoriatul internațional se referă la organizarea de expoziții și proiecte care implică artiști și participanți din mai multe țări, având în vedere o audiență globală pe când curatoriatul transnațional implică un dialog mai intens și reflexiv între culturi și națiuni, axându-se pe interconectivitate, influențe reciproce și traversarea granițelor geografice, politice și culturale și se concentrează pe procesele de colaborare și schimb intercultural, adesea problematizând noțiuni precum identitatea națională, colonialismul, migrația sau globalizarea. Altfel spus, curatoriatul internațional tinde să fie mai general, celebrând diversitatea globală fără a analiza neapărat relațiile dintre culturi pe când curatoriatul transnațional pune accent pe relațiile și dinamica dintre diverse culturi,

Un aspect cheie al curatoriatului transnațional este colaborarea. Curatorii din diferite țări pot lucra împreună pentru a crea expoziții care explorează teme sau probleme globale. De asemenea, pot organiza evenimente care pun în dialog artiști din diverse culturi pentru a crea lucrări colaborative sau pentru a aborda subiecte complexe și interculturale. Globalizarea schimbă fundamental peisajul artistic și curatoriatul nu a fost o excepție. Curatorii din România au devenit tot mai implicați în contextul internațional al artelor vizuale, colaborând cu colegi din întreaga lume și abordând teme globale în expozițiile lor, mai ales după 2010.

România, ca multe alte țări, a fost influențată de procesele globale și a devenit un element activ în comunitatea artistică internațională. Curatorii din România au adoptat o abordare transnațională pentru a crea și a organiza expoziții care să transcendă granițele naționale și culturale. Această dezvoltare a fost facilitată de accesul la resursele și rețelele internaționale, precum și de interesul crescut pentru diversitatea culturală.

Mihai Pop a fost curator al Pavilionului României la Bienala de Artă de la Veneția în 2015 și a adus o perspectivă contemporană și critică asupra realităților sociale și politice din România. Olga Ștefan este curator și a lucrat cu artiști internaționali, a organizat expoziții și evenimente care explorează relațiile dintre

artă, politică și tehnologie. De asemenea, există o listă extinsă de curatori români a căror practică se desfășoară permanent peste hotare, precum Anca Mihuleț, Mihnea Mircan, Cosmin Costinaș, Anca Rujoiu și Judith Angel.

Implicarea curatorilor români în proiecte curatoriale internaționale consolidează legăturile dintre scena artistică românească și cea internațională. Ei devin parte a unui cerc cultural global, ceea ce aduce avantaje reciproce pentru comunitatea artistică locală și cea internațională. Fiecare curator are o perspectivă și un set de interese curatoriale unice. Prezența diverselor voci curatoriale românești în străinătate aduce o diversitate de abordări și perspective asupra artei contemporane, ceea ce poate contribui la dezvoltarea și inovarea domeniului.

Anca Mihuleț este istoric de artă și curator și trăiește și lucrează la Seul. Proiectele propuse de Anca Mihuleț sunt motivate de coordonate istorice și sociale specifice, de cadrele instituționale în care au loc, dar și de colaborările artistice și curatoriale care de regulă se dezvoltă pe parcursul mai multor ani. În 2016 a fost premiată cu „Bursele Igor Zabel”. A fost unul dintre curatorii ediției din 2019 a Bienalei de la Singapore, cadru în care a cercetat cazuri de deplasare și naturalizare artistică, dar și moduri în care transmedialitatea poate influența percepția noastră asupra viitorului.

Mihnea Mircan este curator, în prezent doctorand la Universitatea Monash, Melbourne. A fost director artistic al Extra City Kunsthall, Anvers, în perioada 2011–2015 și a curatoriato numeroase expoziții pentru instituții de artă prestigioase, precum: Le Pavillon – Palais de Tokyo, Stroom Den Haag, MUSEION Bolzano, Fondation Ricard Paris. Mihnea Mircan este editorul unor volume de eseuri și cataloage, printre care o monografie Miklos Onucsán, și a publicat texte în reviste ca Afterall, Mousse și Manifesta Journal.

Cosmin Costinaș este curator în Berlin. A fost recent Director Artistic al celei de-a 24-a Bienale de la Sydney (2024) și al Triennalei Kathmandu 2077 (2022), precum și Co-Curator al Pavilionului României la cea de-a 59-a Bienală de la Veneția (2022), printre multe alte proiecte anterioare. A fost Director Executiv/Curator la Para Site, Hong Kong (2011–2022). A colaborat la scrierea romanului „Philip” 2007 și a editat și contribuit cu scrierile sale la numeroase cărți, reviste și cataloage de expoziții, cursuri și prelegeri la diferite universități și instituții din întreaga lume.

Anca Rujoiu, născută în România, 1984, este un curator și editor cu sediul în Singapore și Timișoara. Ea a absolvit programul de masterat în curatoriat la Goldsmiths College și a fost una dintre curatorii selectați pentru al 3-lea Curs Internațional de Curatoriat al Bienalei Gwangju din Coreea de Sud (2011). Din 2010, s-a alăturat inițiativei curatoriale FormContent. A fost co-curator al proiectului

Collective Fictions, unul dintre proiectele selectate în cadrul programului Nouvelles Vagues (2013), un program realizat de Palais de Tokyo dedicat tinerilor curatori.

Corina Apostol este curator și istoric de artă, care ocupă din 2019 poziția de curator al Galeriei de Artă din Tallinn. Născută la Constanța, este licențiată la Universitatea Duke și își continuă parcursul academic la Universitatea Rutgers, prin intermediul căreia va deveni cercetător la Muzeul Zimmerli, unde și-a dezvoltat cercetările privind arta rusească, pentru care a obținut o nominalizare la Premiul Kandinsky în 2016. Printre celelalte activități ale sale se numără implicarea în organizația Creative Time (pentru care a obținut o bursă Andrew W. Mellon) și cofundarea ArtLeaks.

Judit Angel este un istoric de artă și curator, născută în Arad, România. Ea este directorul inițiativei pentru arta contemporană tranzit.sk din Bratislava. Este interesată de funcția socială a artei, motiv pentru care se preocupă să conecteze arta cu alte domenii precum arhitectura, designul, educația, ecologia și sociologia. Judit Angel a absolvit Departamentul de Istoria Artei al Academiei de Arte din București. Ea deține un doctorat în istoria artei contemporane (Universitatea Loránd Eötvös din Budapesta, 2010).

Iar lista curatorilor români, a tipologiilor și tipurilor de practică poate continua. Am consemnat doar câteva nume notabile însă acestea sunt mult mai multe. În articolul de față doresc să dezvolt și componenta resurselor, a strategiilor și a medierii culturale printr-un studiu de caz amănunțit iar pentru acesta am ales expoziția „Risipit” a tânărului artist Andrei Gavrilița, pe care am avut ocazia să o curatorez la Galeria Artep în perioada 7 decembrie 2023 – 20 ianuarie 2024. Am ales această expoziție ca studiu de caz deoarece ea face parte dintr-un proiect intitulat Art Gen, proiect inițiat de Asociația Galeria Artep pentru a sprijinii tinerii absolvenți ai Universității de Arte „George Enescu” din Iași, astfel încât demersul este unul pe termen lung iar modul în care s-a configurat expoziția merită analizat din perspectiva resurselor și a strategiei.

Începând cu anul 2023, Asociația Galeria Artep din Iași și-a propus să contribuie activ în sfera artei locale tinere, acumulând resurse pentru a putea finanța un proiect al unui absolvent al universității de artă din Iași. Astfel, se organizează un apel de proiecte unde absolvenții anului curent sunt invitați să se înscrie cu lucrarea finală, de licență sau disertație. O comisie formată din cinci membri din diverse domenii ale culturii vizuale jurizează aplicația pentru a obține sprijin în dezvoltarea sa artistică și conceptuală pentru a se transforma într-un proiect expozițional. În ediția din 2023, juriul a fost format din Daria Ghiu, jurnalist cultural, Nicu Ilfoveanu, artist fotograf, Matei Câlția, galerist la Galeria Posibilă din București, Cătălin Gheorghe, curator și Prof.univ.dr. la U.N.A.G.E Iași și Mihaela Irimescu, galerist

Artep. Proiectul selectat în ediția 2023 a fost lucrarea de licență a tânărului artist moldovean, Andrei Gavrilița, intitulat „Risipit”.

Absolvent al specializării foto-video sub îndrumarea doamnei Conf.Univ.Dr. Lavinia German, Andrei Gavrilița (născut în 2001) își configurează practica sa artistică prin proiecte care explorează mediul fotografic din punct de vedere conceptual, dar și prin serii de fotografie documentară și directă. Andrei folosește mediul fotografic ca pe o unealtă în explorările sale artistice, încercând să înțeleagă lumea și pe sine însuși. Proiectele sale conceptuale prezintă o perspectivă experimentală și didactică care chestionează limitele fotografiei, în timp ce lucrările de fotografie directă sunt o ancoră în lumea fizică o explorare a intimității, o exprimare a sensibilității artistului și a relației sale cu contextul în care se află.

Subiectul ales de artist a fost unul provocator iar strategia aplicată în consturirea expoziției a fost gândită pentru dezvoltarea lucrării sale într-un punct de referință în cariera sa, într-un solo show bine argumentat. Pentru a putea sprijini artistul în demersul său, a avut parte de mentorat practic și conceptual din partea artistului Nicu Ilfoveanu și a curatoarei Larisa Oancea, mentori care i-au fost alături prin întâlniri repetate pentru a asigura coerența expoziției. De asemenea, în calitate de curator am contribuit cu un substrat de cercetare ce a susținut colaborarea cu artistul, timp în care acesta lucra la producția fotografică având sprijinul Galeriei Artep. Astfel, Andrei Gavrilița a completat componenta de fotografie din expoziție cu video și audio, asigurând dinamicitate în traseul expozițional și a completat subiectul cu noi perspective.

Subiectul expoziției „Risipit” a pornit de la lucrarea de licență și s-a configurat într-un discurs care vorbește despre consum, capitalism, marketing și umanitate. Oată cu dezvoltarea exponențială a pieței de consum, strategiile de marketing și reclamele au devenit tot mai creative și inedite, până în punctul în care au atins limita agresivului pentru a-și îndeplini scopul. Marketingul este astăzi atât de intens în mediul online, încât abia i se face simțită prezența în varianta sa fizică (print), însă această existență nu este deloc negliabilă.

Puterea publicității nu constă în individualitatea fiecărui material, ci în abundența lor comună. Toate spațiile urbane (și nu numai) sunt însoțite de panouri publicitare, blocurile sunt acoperite de meshuri, magazinele cu mii de ambalaje și mesaje cu caracter comercial, iar aceste aspecte nu au fost ignorate de către artist, ci au reprezentat subiectul său de cercetare. Majoritatea oamenilor ignoră imaginile comerciale, alții le simt efectele, ori le privesc critic. Cert este că acestea există, într-o anumită formă, în conștiința noastră.

Conștiința colectivă, după cum spune Kay Mathiesen, face referire la existența unor idei comune mai multor indivizi care duc la formarea unui subiect

comun, care să fie familiar tuturor, iar publicitatea este un astfel de subiect comun nouă. Aceasta este în fapt și tema expoziției artistului Andrei Gavrilița, iar obiectele reprezentate în lucrările lui sunt cataloagele de produse ale lanțurilor de hipermarketuri din România.

În instalația multimedia „Risipit”, Andrei Gavrilița a explorat modul în care interpretarea lui artistică aduce noi înțelesuri asupra materialelor publicitare. Lucrările sale sunt comentarii critice asupra societății de consum, a comportamentului compulsiv a indivizilor, a intervențiilor dăunătoare mediului, exprimate artistic din perspectiva observatorului obiectiv. Astfel, formatul pe care artistul îl propune prin diferite tehnici specifice și prin prelucrarea digitală a materialelor comerciale, prin filmarea gestului performativ de distrugere a lor și prin invitarea publicului să repete același gest, formează un nou discurs care chestionează risipa.

Artistul a ales revistele de marketing ale unei companii din trei motive – unul estetic, unul conceptual și unul ecologic. Motivația estetică este bazată pe paleta variată de culori a paginilor din catalog și structurile vizuale organice ale paginilor văzute perpendicular, iar cea conceptuală – pe calitatea slabă a revistei ca obiect (calitatea slabă a hârtiei). Implicația ecologică este valabilă pentru toate lanțurile de magazine, însă unul dintre ele prezintă cel mai mare impact în acest context. Broșurile ce se regăsesc în lucrările lui Andrei Gavrilița sunt tipărite, conform BRAT (Biroul Român de Audit Transmedia), la un tiraj lunar de aproximativ cinci milioane de reviste (media tirajului brut de apariție lunară de 5.192.377 de exemplare). Cataloagele sunt distribuite în căsuțele poștale din România fără vreo abonare. Această practică agresivă de marketing prezintă în viziunea artistului o risipă enormă de hârtie, combustibil și muncă, într-o eră în care există forme mult mai eficiente de promovare și în care resursele ar trebui utilizate în mod rațional. În consecință, majoritatea revistelor sunt pliate, ignorate și aruncate – risipite.

Expoziția propusă de Andrei Gavrilița încurajează spiritul critic în comportamentul consumatorului de marketing, chestionează caracterul efemer al materialelor publicitare și a implicațiilor deciziilor cu privire la alegerile în strategiile de marketing ale marilor companii și totodată aduce în discuție ce rămâne și ce este risipit în tot acest sistem.

Ca strategie pentru medierea culturală din cadrul proiectului, am ales să activăm spațiul expozițional cu o instalație ce a implicat vizitatorii într-un gest performativ de reciclare a hârtiei. Andrei Gavrilița a reinterpretat din perspectivă fotografică materialele publicitare de consum a căror destin este să se risipească și prin propunerea lor în imagini fotografice a construit, de fapt, o variantă a lor ce trece de bariera timpului imediat, transformându-le într-o lucrare de artă. Artistul a filmat

distrugerea hârtiilor în sens performativ prin tăierea unui calup de 100 de reviste la o ghilotină industrială de tipografie. În același scop, a invitat vizitatorii să treacă prin distrugătorul de hârtie revistele a căror traiectorie ar trebui să fie spre reciclare.

Astfel, a fost creat un discurs ce a cuprins substraturi diverse de cercetare artistică și curatorială, artistul s-a exprimat prin medii diferite și strategia aplicată pentru medierea culturală a asigurat un traseu bine consolidat în expoziție. Încă un element din perspectiva strategiei care consolidează proiectul este întâlnirea cu unul din mentori, respectiv artist talk-ul dintre Andrei Căvrița și Nicu Ilfoveanu. Prin acesta a fost completat proiectul cu perspectiva fotografică a unui artist cu experiență și s-a creat o paralelă între un artist established și un artist emergent.

În concluzie, așa putea spune că articolul „Tipologii curatoriale în spațiul românesc: resurse, strategii și mediere culturală” oferă un punct de vedere asupra complexității practicilor curatoriale din România și a provocărilor specifice acestui context cultural. Într-un peisaj caracterizat de constrângeri economice și infrastructurale, curatorii români demonstrează o capacitate remarcabilă de adaptare, inovație și integrare a strategiilor de mediere culturală. Acestea permit democratizarea accesului la artă, valorificarea resurselor locale și implicarea comunităților în procesul artistic, toate acestea contribuind la dezvoltarea unui ecosistem cultural incluziv și dinamic.

Studiul de caz analizat subliniază potențialul colaborativ al practicii curatoriale. Expoziția demonstrează cum strategiile curatoriale-conceptuale, sprijinul instituțional și medierea culturală pot transforma o temă complexă precum consumul și risipa într-un discurs accesibil și captivant. Prin dialogul dintre artist și public, precum și prin crearea unor contexte performative și interactive susținute din punct de vedere curatorial, au reușit să promoveze atât reflecția critică, cât și angajamentul vizitatorilor. Totodată, analiza proiectului indică faptul că viitorul practicii curatoriale în România necesită o reformulare continuă, menită să răspundă dinamicii locale în sprijinul artiștilor și a proiectelor culturale. Adaptarea la tehnologiile emergente, construirea de rețele internaționale și consolidarea infrastructurii culturale locale sunt esențiale pentru a sprijini noile generații de curatori și artiști.

Astfel, articolul oferă un cadru teoretic solid și exemple practice relevante, conturând o imagine clară a potențialului practicilor curatoriale din România de a deveni un punct de referință în peisajul cultural internațional. Mai mult decât, perspectiva strategiilor prin proiecte și nu doar prin organizare de expoziții, reprezintă un model de practică curatorială și nu numai, care acționează ca motor al schimbării, evidențind tensiunile, posibilitățile și provocările contemporane într-un mod accesibil și relevant pentru societatea actuală.

Cristiana Ursache (1999) este cercetător și curator în Iași. A absolvit studiile de licență și master în teorii și practici în artele vizuale la Universitatea de Arte „George Enescu” Iași, iar din 2023 defășoară o cercetare doctorală despre practicile curatoriale din România din anii 2000 până în prezent, în cadrul aceleiași universități. În trecut a urmat cursuri la universități din Spania și Elveția, la Escuela de Arte de Sevilla și la Zurich University of the Arts. În vara anului 2022 a avut rolul de mediator cultural la Pavilionul României din cadrul ediției 59a Bienalei de la Veneția iar în 2024 a colaborat cu Listval Gallery din Islanda. A curatoriato expoziții în țară și în afară ale unor artiști precum Ștefan Câlția, Claudiu Ciobanu, Sorin Ilfoveanu, Miruna Radovici, Radu-Mihai Tănăsă.

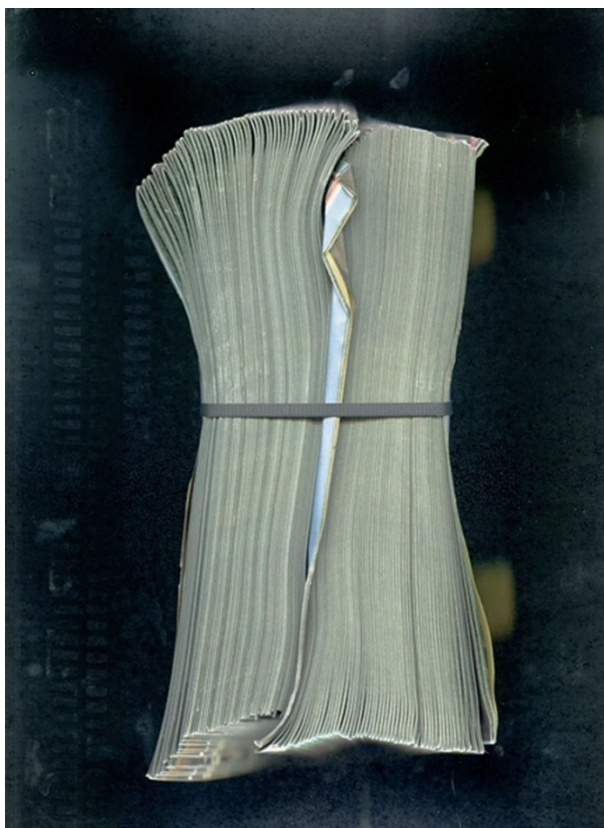

Figura 1
Andrei Gavrița, *Risipit I* 2023 Digital Scan,
Giclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.

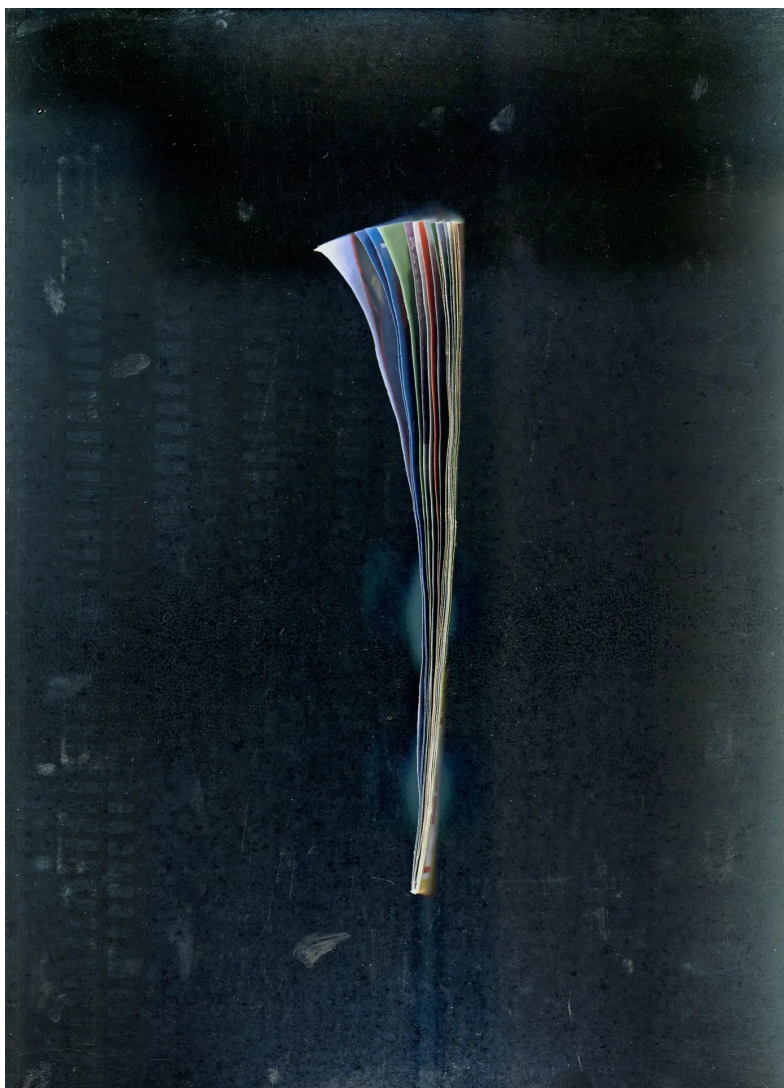

Figura 2
Andrei Gavrița, Risipit III 2023 Digital Scan,
Giclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.

Figura 3
Cadru din expoziție, Galeria Artep Iași, 2023.

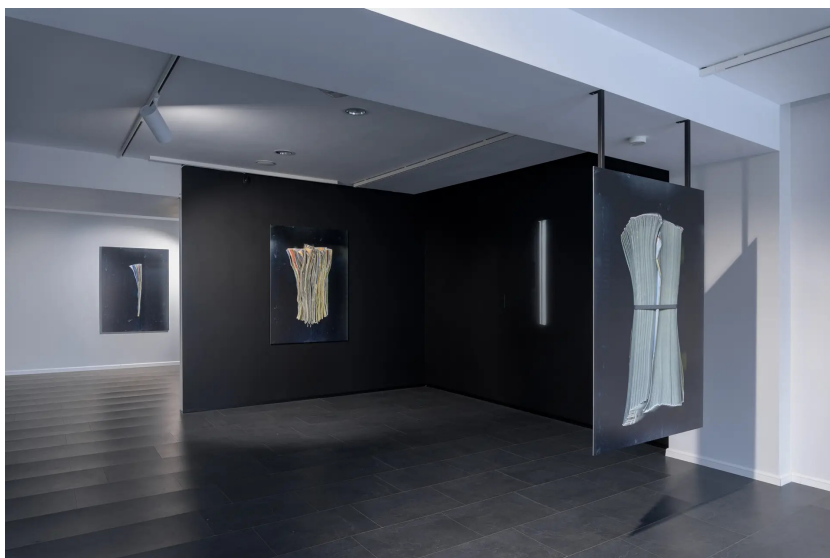

Figura 4
Cadru din expoziție, Galeria Artep Iași, 2023.

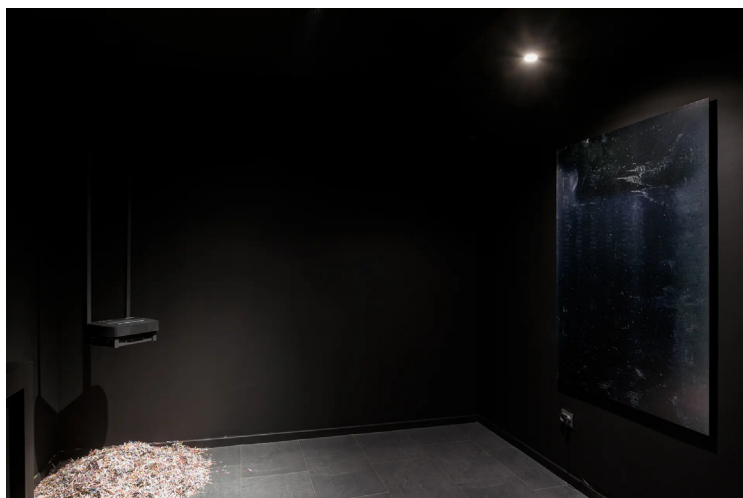

Figura 5
Cadru din expoziție. Instalația cu distrugătorul de hârtie și Risipit IV 2023 Digital Scan, Ciclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.

BIBLIOGRAFIE

- Bourriaud, Nicolas : *Relational Aesthetics*, tradus de Simon Pleasance & Fronza Woods cu participarea lui Mathieu Copeland, Les presses du réel, 2002
- O'Neil, Paul: *Curating and the Educational Turn*, De Appel Arts Centre, Londra, 2010
- Oprea, Corina: *The End of The Curator on Curatorial Acts as Collective Production of Knowledge*, LUSA, Loughborough, 2017
- Revista ARTA*, #44-45/2020, *Curatoriul astăzi*, Editor Magda Cârnelci, București

LISTA ILUSTRĂȚIILOR

- Figura 1: Andrei-Gavrilița, Risipit I 2023 Digital Scan, Ciclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.
- Figura 2: Andrei-Gavrilița, Risipit III 2023 Digital Scan, Ciclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.
- Figura 3: Cadru din expoziție, Galeria Artep Iași, 2023.
- Figura 4: Cadru din expoziție, Galeria Artep Iași, 2023.
- Figura 5: Cadru din expoziție. Instalația cu distrugătorul de hârtie și Risipit IV 2023 Digital Scan, Ciclee Print, Limited Edition of 5, 101 x 140 cm.